

**БАЯНҒАЛИ
ӘЛІМЖАНОВ**

**ШЫРШАДАҒЫ
ШЫТЫРМАН**

Отан

Елім – туған Отан,
Мен – кішкентай ботаң,
Отан менің анам,
Отан менің атам!

Қазақстан туы

Көк туым күнгө еркелеп
Қырандай көкте қалықта,
Шаттыққа толып шаңырақ
Көркейіп елім, шарықта!

Дала

Атыңды жаттап өсемін
Аңызымен атаның,
Дархан дала, кең дала
Менің туған Отаным!

Мен – қазақтың баласы

Байтақ жатқан даласы
Батыр болған бабасы,
Білім қуған, ой қуған
Мен – қазақтың баласы!

8/9

g/c

М. Жұмабаев атындағы
Ақмола облыстық мектеп
балалар әдебиетшілері
Ақмола облысының
университетінің педагогикалық
факультеті

Отбасы

Отбасымыз – құт мекен
Оттай ыстық ұямыз,
Балапандай шүпірлеп
Ұямызға сиямыз.

Жанұяны саялап
Бақытты күй кешеміз,
Ата-анамыз аялап
Азамат боп өсеміз!

Бала

Бала, бала, балдырған
Өмір отын жандырған,
Күн нұрындай күлімдеп
Көз мейірін қандырған.

Бауыр

Бірге туған бауырмен
Ойыншыққа таласып,
Төбелеспей, тату бол
Тай-құлындай жарасып!

Ата

Менің атам ақылды
Бізге бата береді,
Арқасына мінгізіп
Аттай шауып, желеді!

Әже

Менің әжем әдемі
Алақаны аялы,
Біз даладан келгенде
Күліп құшақ жаяды.

Әке

Менің әкем еңбекқор
Асқар таудай тұлғасы,
Балалардың тірегі
Жақсылардың жолдасы!

Ана

Нұрын төккен мейірлі
Жақсы көрем анамды,
Бөбегім деп сүйгенде
Мөлдірейді жанары!

Аға

Мен боламын жақсы аға,
Дейді сенсің жақсы іні,
Сөйтіп алып қояды
Атам берген тәттіні!

Іні

Інім келіп тәттіге
Таласады тағы да,
Ала салып қашады
Әжеміздің жанына.

Қарындас

Қарындасым жүгірсе
Желпілдейді тұлымы,
Сөйлегенде еркелеп
Сондай тәтті қылығы!

Ән мен күй

Әжетаймен қосылып
Әсем әнді айтамын,
Домбырасын атамның
Күмбірлетіп тартамын.

Әжеміздің әнінде
Еліміздің жыры бар,
Атамыздың күйінде
Даламыздың сыры бар!

Әліппе

Бізді үйреткен оқуға
Бізді үйреткен әріпке,
Білім, ғылым бастауы
Мың рақмет, әліппе!

Ертегі

Ерте, ерте, ертені
Аңыз қылған, ән қылған,
Кел, ертегі тыңдайық
Ата-бабаң қалдырған!

ЕРТЕ ЕРТЕ

Үлкен кісі әрқашан да бізге көрсеткені сияқты бізге де көрсетіп отыр. Біз де оған ең жақын болуға тырысайық. Біз де оған ең жақын болуға тырысайық. Біз де оған ең жақын болуға тырысайық. Біз де оған ең жақын болуға тырысайық.

Жылқы

Қымыз берген жылқымын
Көк шалғында аунаймын,
Мінгізіп ап балаларды
Желдей ұшып заулаймын!

Сиыр

Мен мүйізді сиырмын,
Бұзауымды іздеймін,
Сүт пен қаймақ беремін
Балаларды сүзбеймін!

Қой

Мен момақан қойыңмын
Еш бір жанға тимеймін,
Жүн беремін киімге
Өзім бірақ кимеймін.

Түйе

Мен түйемін, таудаймын
Керуен тартар қуатым,
Көп күн шөлге шыдаймын
Дертке шипа шұбатым!

Емкі

Егіз лақты ешкіміз
Қой бастайды серкеміз,
Жеңіл, жылы шөліге
Түбіт берген еркеміз!

Ит

Қысы-жазы кісіге
Серік болып жүреміз,
Күзетеміз қойларды
Қасқыр келсе үреміз!

Мысық

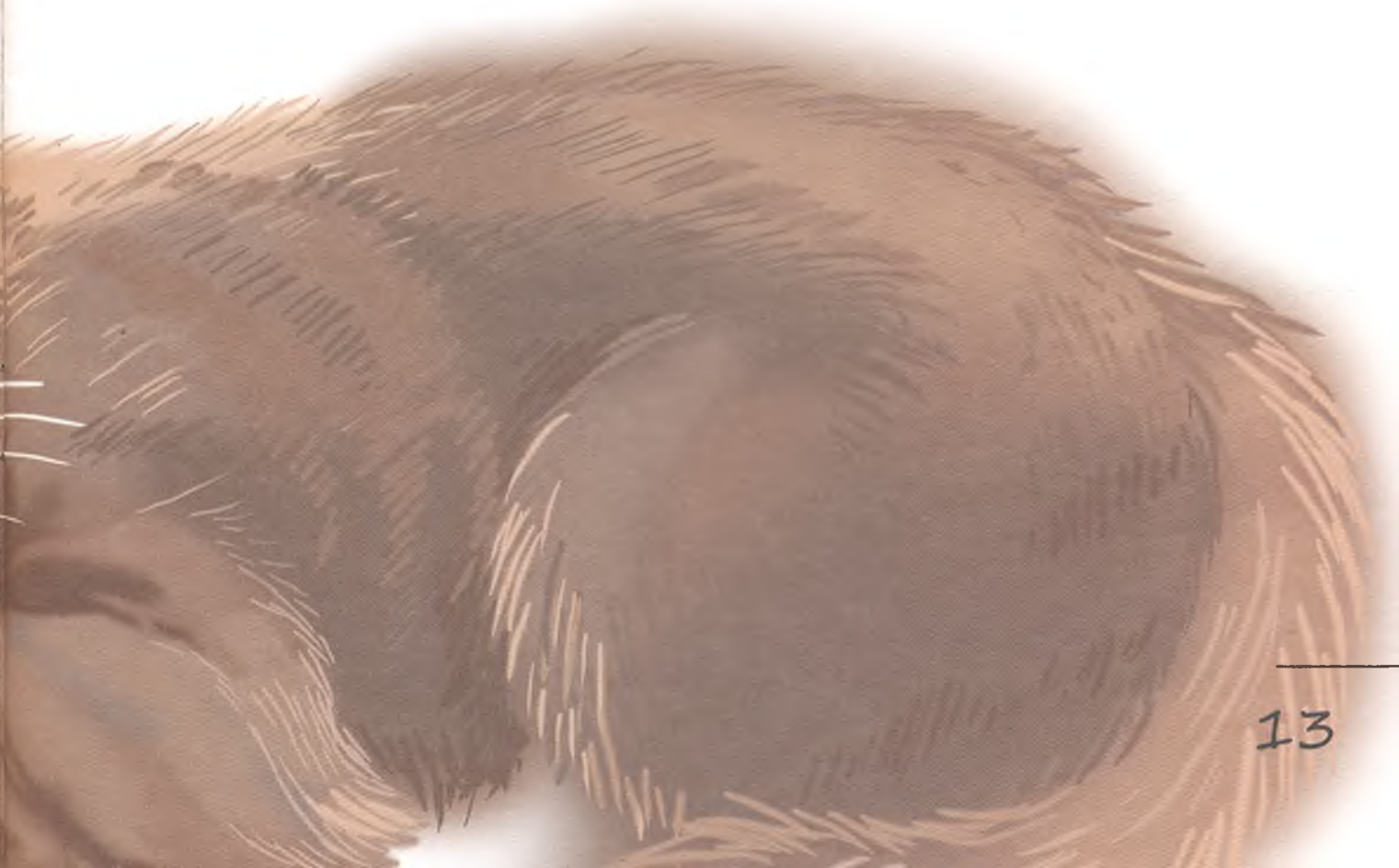
Жылы жерде, сүйеміз,
Бырылдап көз қысқанды,
Жолатпаймыз бірақ-та
Үйімізге тышқанды.

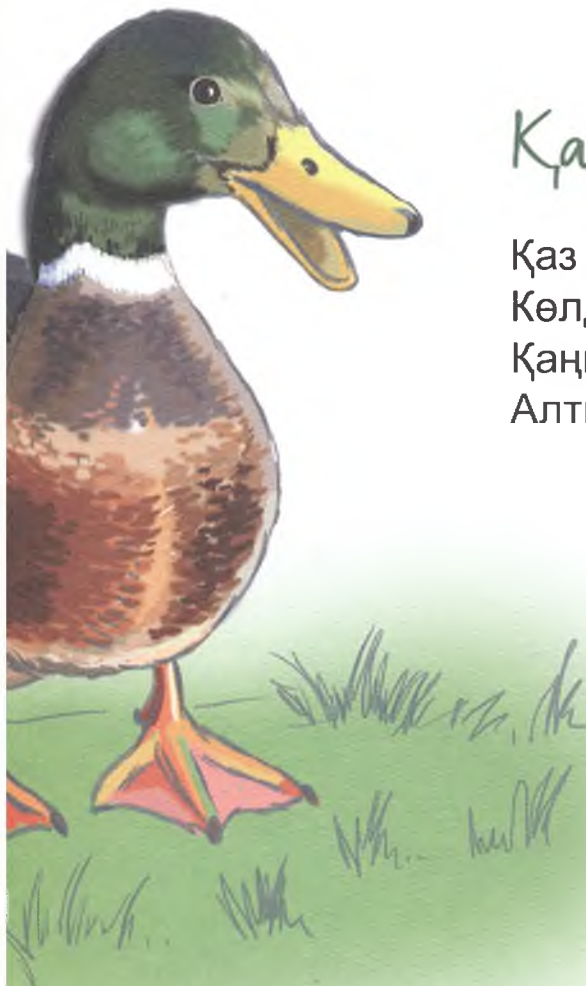

Есек

Су тасыған балалар
Жүк артады есекке,
Бірақ неге сол есек
Кірмейді мал-есепке?

Қаз

Қаз қанатын сабалап
Көлдің суын шашады,
Қаңқылдаған дауысы
Алты қырдан асады!

Үйрек

Үйге қусаң үйректі
Балпаң-балпаң басады,
Кірмеймін деп қораға
Сайға қарай қашады!

Тауық

Күні бойы қыт-қыттап
Көң тырнаған тауықпын,
Балақандар жесін деп
Көп жұмыртқа тауыппын!

Тауық пен торғай

Балапанын ертіп,
Тауық шықты жолға,
Секектеген торғай
Түсіп қапты торға.

Тауық торды үзді
Тұмсығымен түртіп,
Торғай ұшып кетті
Өз-өзінен үркіп!

Шыр айналып, кенет,
Торғай қайтып келді,
Балапанға тістеп
Дән әкеліп берді!

Динозавр

Таудай үлкен, күші көп,

Қандай ұзын десек те,

Динозавр қазақша

Қорқынышты кесертке!

Кенгуру

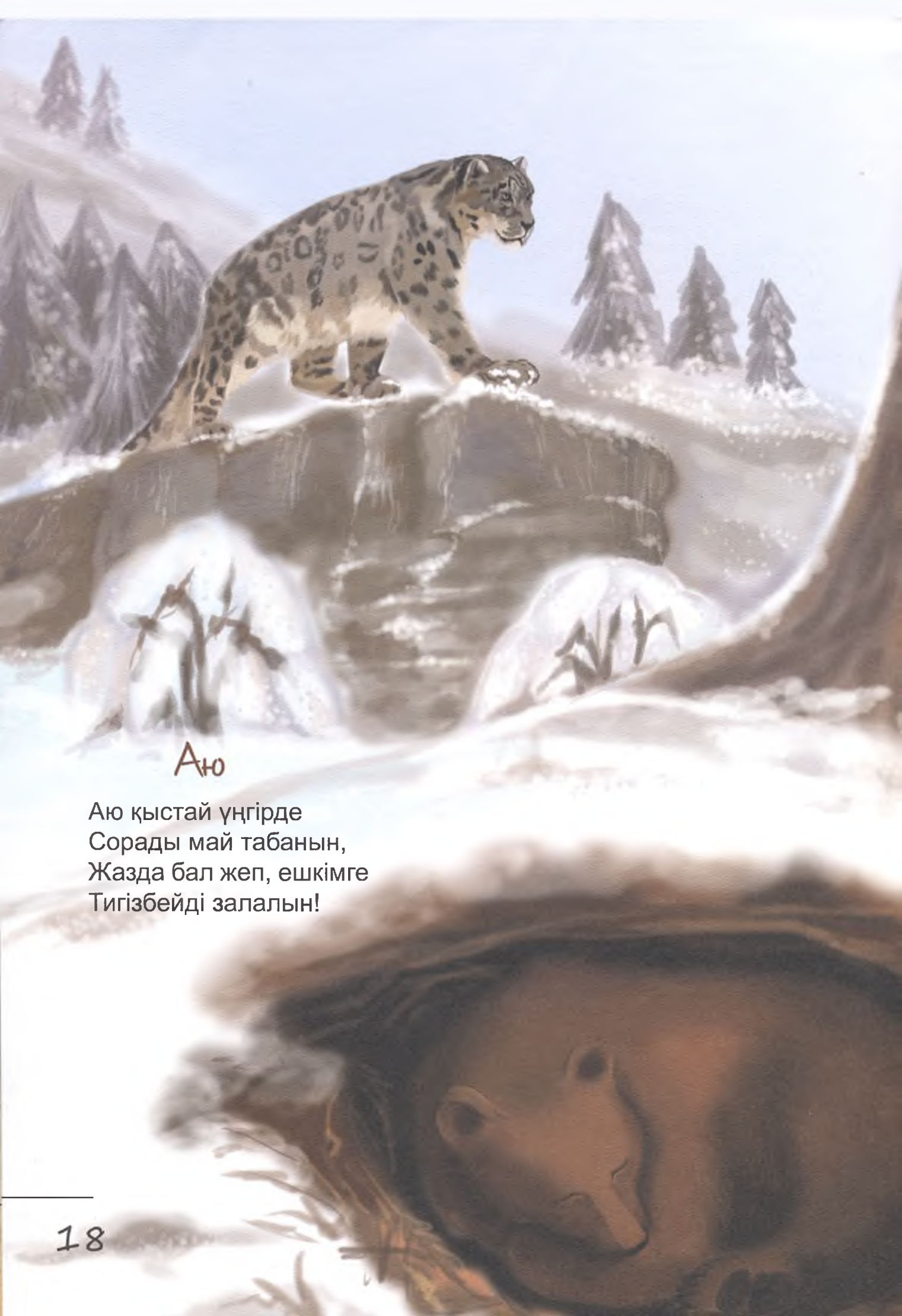
Немересін атасы
Мінгізеді арқаға,

Мінгізеді арқаға,
Баласын сап қалтаға!

- 69 -

М. Жұмалиев атындағы
Ақмола облыстық әмбебап
ғылыми кітапханасы
Ақмола облыстық
универсалдыя ғылыми кітапханасы
им. М. Жұмалиев

Аю

Аю қыстай үңгірде
Сорады май табанын,
Жазда бал жеп, ешкімге
Тигізбейді залалын!

Барыс

Барыс қарда сырғанап
Тау аралап жүреді,
Тасқа жатса, тоңбайды
Қыстың жайын біледі!

Жолбарыс

Жолақ-жолақ терісі
Азу тісі қылыштай,
Жортып шықса жолбарыс
Бұғады аңдар бұрышқа!

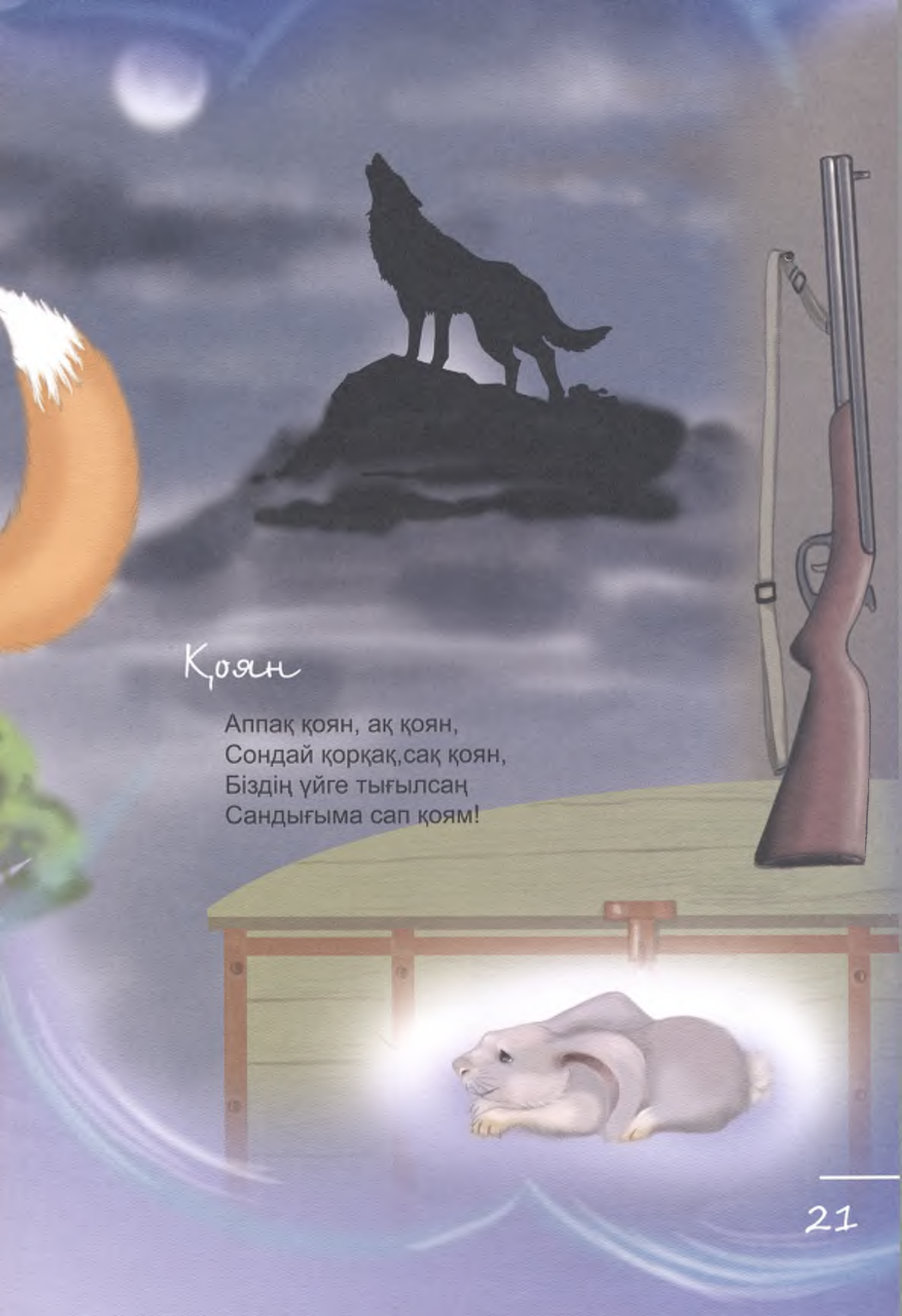
Қасқыр

Қасқыр түнде ыр-р етсе
Ел шошиды ертеден,
Мылтығы бар әкемнің
Қорықпаймын мен сенен!

Түлкі

Айласынан түлкінің
Алданса да қанша адам,
Ақылы бар баламын
Алданбаймын мен саған!

The illustration depicts a night scene. In the upper center, a black silhouette of a wolf stands on a dark rock, howling towards a bright, glowing moon in a cloudy sky. To the right, a rifle with a wooden stock and a metal barrel stands upright on a light-colored wooden table. On the left side of the image, a portion of a large, glowing orange crescent moon is visible. In the foreground, a wooden table with a light-colored top and brown legs is shown. Underneath the table, a small, light-colored rabbit is lying down, illuminated by a bright, circular glow. The background is a dark, cloudy night sky with a large, bright moon.

Қоян

Аппақ қоян, ақ қоян,
Сондай қорқақ, сақ қоян,
Біздің үйге тығылсаң
Сандығыма сап қоям!

Ақ аю

Мұзды мұхит үстінде
Ақ аю қол бұлғайды,
Тоны қалың, майы көп
Ол аязда тоңбайды!

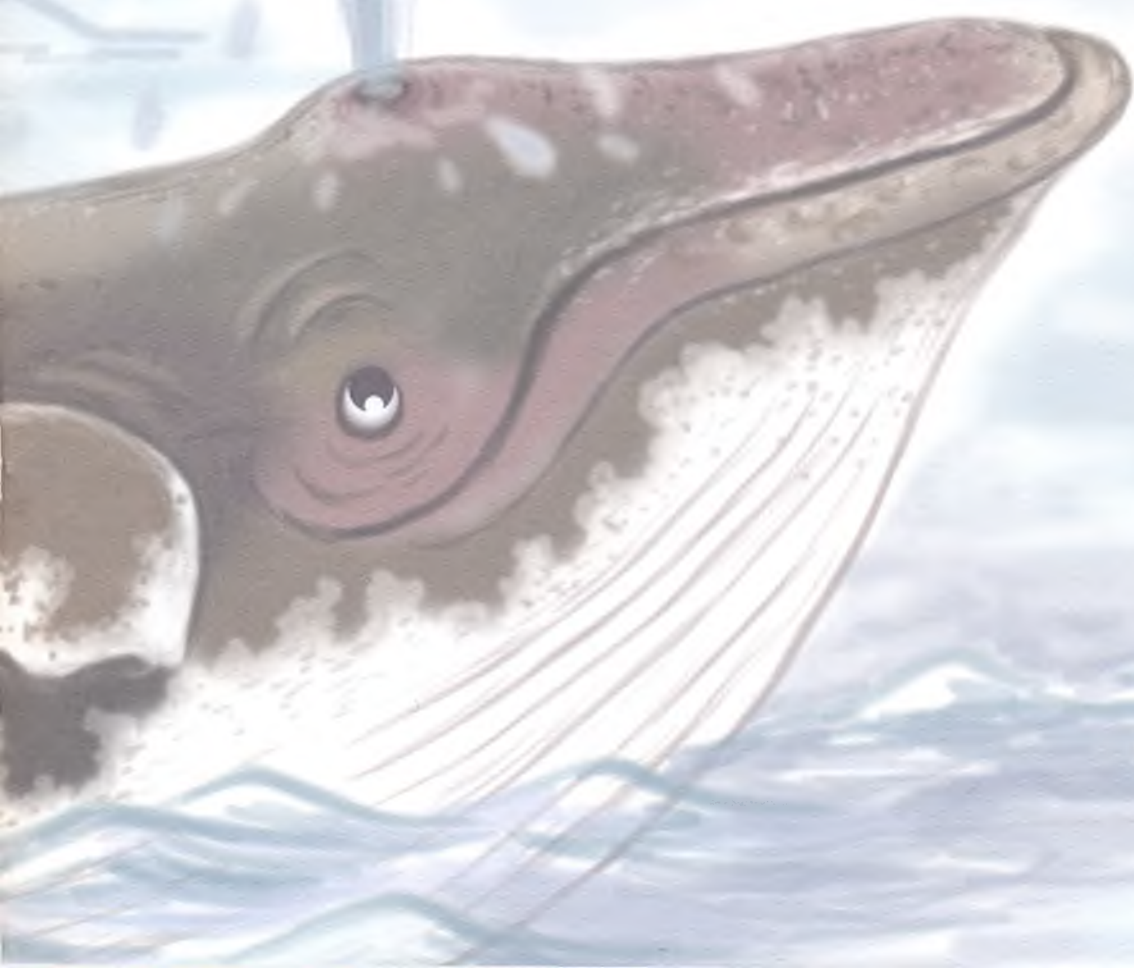

Кит

Кит деген бір керемет
Көк мұхиттың көркемі,
Жан-жануар, балықтың
Бәрінен де үлкені!

Морж

Азулары найзадай
Морж мұзды ояды,
Тіл алмаса баласын
Тіспен түртіп қояды!

Арыстан

Ұйқысынан оянып
Ақырғанда арыстан,

Жан-жануар қашады
Жасырынып алыстан

Жираф

Қонақ қылып жирафты
Маймыл үйде сыйлапты,
Мойнын созып қалғанда
Жираф үйді қиратты!

Піл

Таудай үлкен піл деген
Жалпылдайды құлағы,
Тұмсығымен ағашты
Көтеріп ап тұрады!

Жыл санау

Тышқан айтты Сиырға:
«Жыл басымын биыл да!»
Барыс кетпей Қоян да
Жүреді бір қиырда.

Ұлу ілбіп өтеді,
Жылан жылжып кетеді,
Жылқы шауып болғасын,
Қой маңырап жетеді.

Мешін бастап сауықты,
Шақырады Тауықты,
Иттен кейін Доңыз кеп,
Бір мүшелді жауыпты!

Шыршадағы тытырман

Жаңа жылдық шырша
Біздің мектеп құрды,
Жан-жануар келіп
Қол ұстасып тұрды.

Елтіп ән мен күйге
Елік шықты биге,
Қорбаңдайды аю
Деп өзімдей биле.

Еріп шықты бұлан
Желіп шықты құлан,
Ырғағымен әннің
Бұраңдайды жылан!

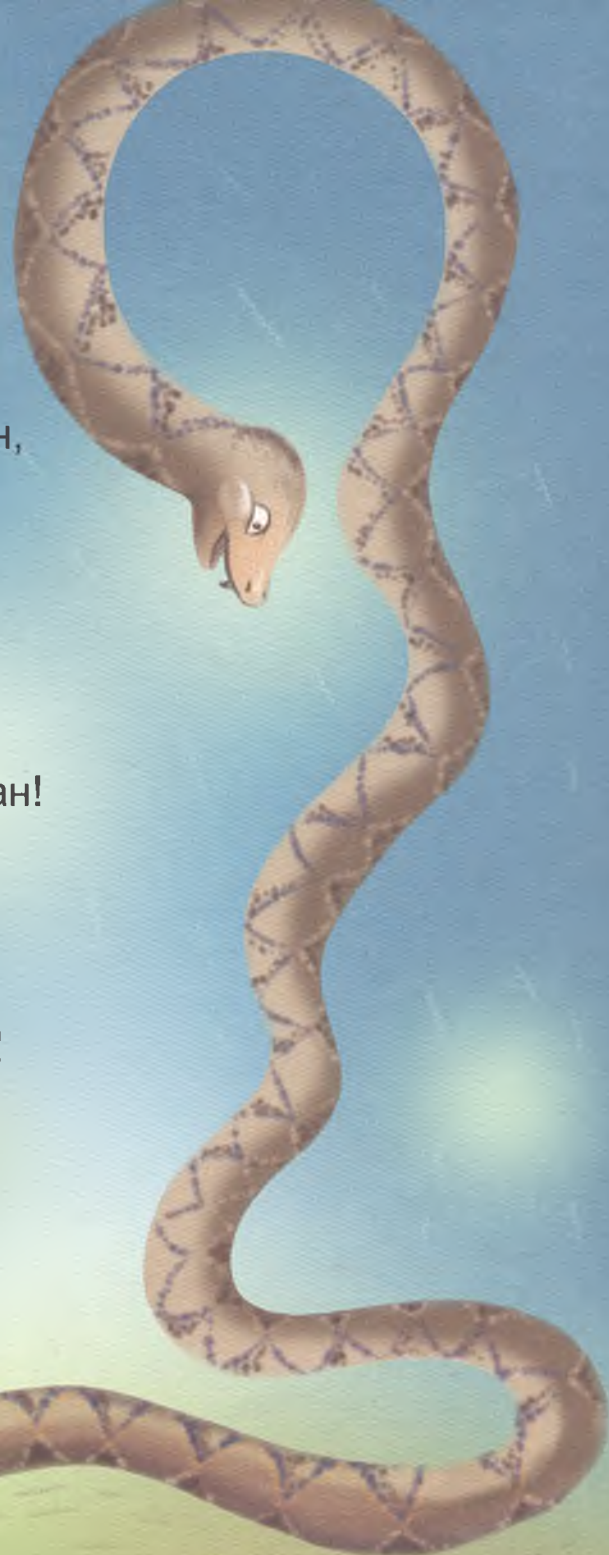
Жыланға кеп ұлу
Тыңда, деді, сұлу,
Тапсырамын жылды
Болсын алға жүру!

Жылан шығып судан
Жаңа жыл боп тұрған,
Уайымдама, деді,
Тарқамайды думан!

Тауық пенен тышқан
Айдаһарды тыстан,
Алып келді биге
Болмайық деп дұшпан!

Секіреді мәлін
Секендейді лағың,
Бегемот жүр билеп
Қолмен сүйеп жағын!

Теңселеді түйе
Тербеледі бие,
Майысады маймыл
Жерге басы тие!

A colorful illustration featuring a giraffe on the left and an ostrich on the right. The giraffe is shown from the neck down, with its long neck curved. The ostrich is shown from the neck down, wearing a green bow tie. The background is a soft, light green and yellow gradient.

Жайраңдайды жираф
Серендетіп сирақ,
Шақырады биге
Түйеқұсты сыйлап.

Айналады түлкі
Құшағында кірпі,
Тікендерін қадап
Түлкі болды күлкі!

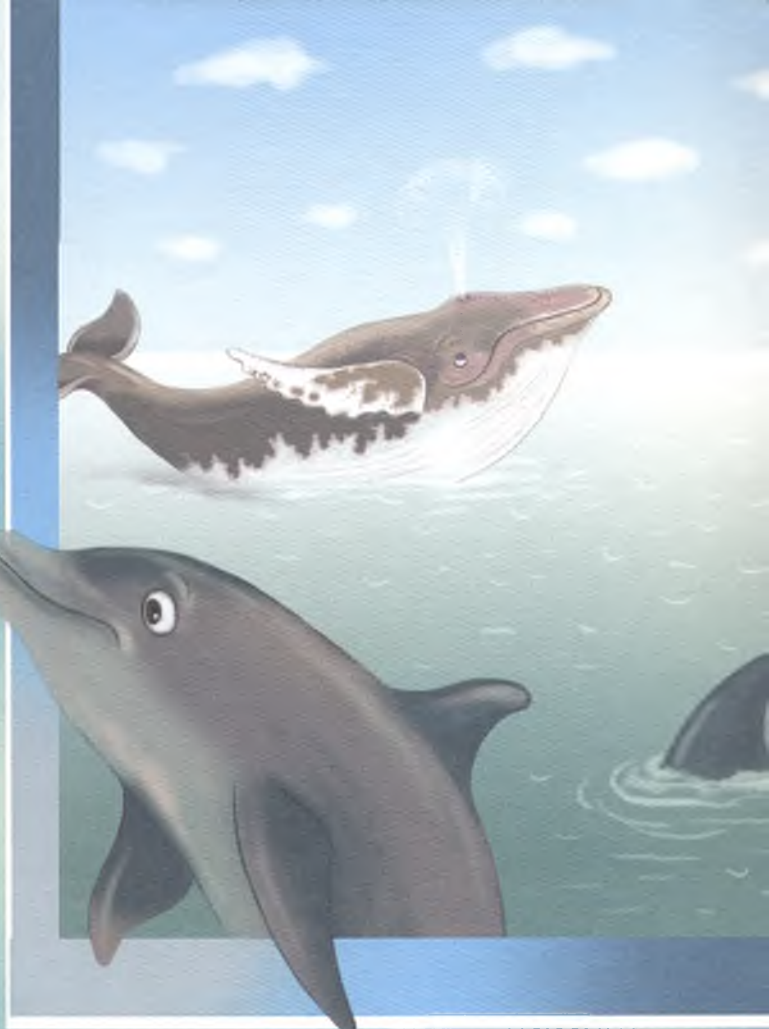
Күлімдейді күшік
Дірілдейді мысық,
Төбесінде оның
Жүрді құстар ұшып.

Көк теңізді кешіп
Қанатымен есіп,
Келді жетіп дельфин
Аппақ қарды тесіп!

Мұхитты бір серпіп
Терезені шертіп,
Кит те келді күліп
Акуланы ертіп.

Қармен жуып кірін
Аппақ болып пілің,
Шақырады биге
Ақ аюдың бірін!

Арыстан мен бүрге
Биге шықты бірге,
Ягуар мен як жүр
Аламыз деп жүлде!

Жолбарыс пен лама
Аламыз деп баға,
Қыздырады биді
Тағып алып таға.

Қабыланға пума
Деді, қатты қума,
Арқар айтты турға
Таудағыдай тула!

Шекелері торсық
Суыр менен борсық,
Жерді тепкен кезде
Шортан шықты шоршып!

Тұмсығымен түртіп,
Қалжыңдаса бүркіт,
Қалтырайды қарсақ
Өз-өзінен үркіп.

Қасқыр менен қабан
Билеп есен-аман,
Жылқы менен сиыр
Тарсылдатты табан!

Судан шығып терең
Айтамын деп өлең,
Крокодил қарға
Тайып түсті серең!

Қайта тұрып қақсап
Айтып екі тақпақ,
Құшақтай сап қойды
Кетті билеп ақсап!

Шауып келді зебр
Гепард келді шегір,
Қыздырады биді
Жануарлар не бір!

Горилланың көжек
Мұрынынан көздеп,
Шертіп-шертіп қойса
Қақты безек-безек.

Динозавр, панда
Күліп анда-санда,
Жап-жақсы боп жүрген
Билеп жақын маңда.

Үлкен аузын ашып
Қабырғасын қасып,
Динозавр кетті
Бір бақайын басып.

The illustration shows the lower legs and paws of a bear, with dark claws. To the right, a green pine branch is decorated with a red, a green, and a blue spherical ornament. The background is a soft, light-colored gradient.

Ойбай салып сасып
Панда шықты қашып,
Бір бұрышқа зытты
Шыршадан да асып.

Мамонт шетте жатып
Күлді шегі қатып,
Ерке барыс оны
Қалды қармен атып.

Мамонт ұшып тұрып
Кетпек болды ұрып,
Ырғып кетті барыс
Иттер шықты үріп.

Буйвол мүйзін шайқап
Мамонт тұрды байқап,
Төбелессе бұлар
Кетер бәрін жайпап.

Аяз Ата келді
Бәрін көзбен көрді,
Ақшақары дереу
Табыстырды елді.

Сауысқан мен жайын
Талдап істің жайын,
Сөйлегенде сөздің
Тамызады майын.

Сонда Аяз Ата
Жасама деп қата,
Тату-тәтті бол деп
Берді жақсы бата!

Иығында дорба
Дорба толы олжа,
Таратты көп сыйлық
Жұртқа Жаңа жылда!

Не деген көп олжа
Өтті қолдан қолға,
Берекелі болды
Ынтымақты жолда!

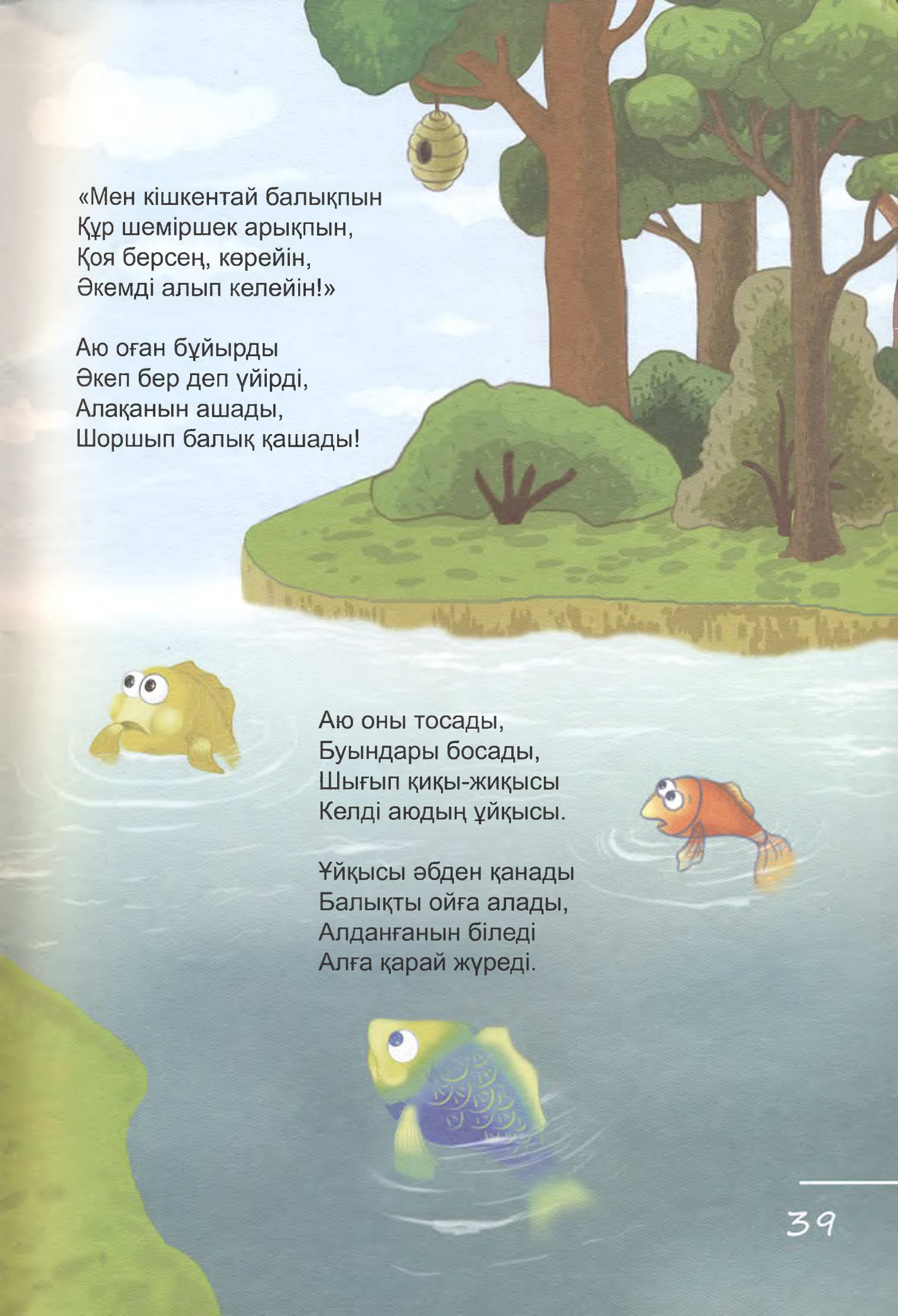

Аю мен балық, және бал

Қарғып тау мен тастан да,
Аю ұшты аспанға,
Өзенге кеп құлады
Өз-өзінен жылады.

Жылаудан тез жалықты
Ұстап алды балықты,
Балық айтты аюға,
Болмас мені союға.

«Мен кішкентай балықпын
Құр шеміршек арықпын,
Қоя берсең, көрейін,
Әкемді алып келейін!»

Аю оған бұйырды
Әкеп бер деп үйірді,
Алақанын ашады,
Шоршып балық қашады!

Аю оны тосады,
Буындары босады,
Шығып қиқы-жиқысы
Келді аюдың ұйқысы.

Ұйқысы әбден қанады
Балықты ойға алады,
Алданғанын біледі
Алға қарай жүреді.

Қырдан өтіп қорбаңдап
Аю барды орманға,
Үйін тауып араның
Деді балын аламын.

Балға қолын малады
Таңдай қағып жалады,
Келді аралар гуілдеп
Ашуланып,дірілдеп.

Ортаға оны алады
Жабылып кеп шағады,
Аю қатты сасады
Тоңқалаңдап қашады.

Балы қандай тәтті екен,
Шақса сондай ащы екен,
Екі көзі іседі
Суға келіп түседі.

Суға басын батырды
Сөйтіп әрең құтылды,
Бал ұрлаған балпаңбай
Болды қашып жалтаңбай.

Үрейленіп күнімен
Жан-жағына қарайды,
Бал жалаған тілімен
Жараларын жалайды!

A stylized illustration of a grey and white wolf in profile, looking towards the right. The wolf is positioned in the lower-left foreground. The background features several large, green trees with brown trunks and a soft, hazy landscape of rolling hills under a pale sky. The overall style is soft and painterly.

Достар

мен қасқыр

Ертіп қозы, лақты,
Қырда құлын шапты,
Терең сулы сайда,
Қасқыр аңдып жатты.

Іздегені жанжал,
Азулары қанжар,
Тиіп кеткен жерін
Айырады дал-дал!

Сақылдатып тісін,
Жинап барлық күшін,
Атып шықты кенет
Басып төлдің мысын.

Төлдің бәрі сасып,
Тұрды басын қасып,
Құлын айтты сонда
Күш-қуаты тасып.

«Қашсақ қазір қорқып,
Қуып жетер жортып,
Жеке, жеке жейді,
Шекемізден шертіп.

Болса ақыл, айлаң,
Қолдан келер қайран,
Қайраттанып бұған
Берейік бір майдан!»

A stylized illustration of a wolf with grey and white fur, sitting on a grassy hill. The wolf is looking towards the right. In the background, there is a large green tree with a brown trunk and a blue sky with light clouds. The overall style is simple and colorful.

Қасқыр келіп қалды,
Достар қарсы алды,
Арандай ғып ашып,
Қозыға ауыз салды.

Қарғып көтті қозы,
Сондай епті өзі,
Құлын келіп тепті,
Ісіп кетті көзі.

Лақ секіріп сүзді,
Бұзау мұрнын бұзды,
Қасқыр құлап суға
Шалпылдатып жүзді.

Қасқыр жаман састы,
Су, су болып қашты,
Қарамады артқа
Алты қырдан асты.

Қозы болды қошқар,
Орындалды жоспар,
Бірлікпенен жауды
Жеңді сөйтіп достар!

Бата – тілек

Бата берем, балам,
Қолың жайып, тыңда,
Кім болам деп ертең
Ақылмен жол таңда!

Сабағыңнан қалма,
Жаман бала болма,
Ұйқтап жата берме
Оранып ап тонға.

Табысты бол адал,
Түсіп тура жолға,
Бастай берсін сені
Талап, ниет оңға!

Аман-есен өсіп
Ата жырын толға,
Бағың жанып, ер боп
Ана тілді қорға!

Еңбек етіп елге
Ізгі тілек жолда,
Жақсылықтың бәрін
Жарқын жүзбен қолда!

Денің сау боп , шыңға
Қыран құстай самға,
Ұзақ ғұмыр беріп
Жарылқасын Алла!

570²

ӨОЖ 821.512.122-93

КБЖ 84 (5Қаз)-5

Ә 5

Қазақстан Республикасы
Мәдениет және спорт министрлігі
“Әдебиеттің әлеуметтік маңызды түрлерін басып шығару”
бағдарламасы бойынша жарық көрді

Әлімжанов Б.

Ә 55 Шыршадағы шытырман / Баянғали Әлімжанов. – Алматы: «Таймас» баспа үйі, 2015. – 48 бет.

ISBN 978–601–264–156–1

ӨОЖ 821.512.122-93
КБЖ 84 (5Қаз)-5

© Әлімжанов Б., 2015
© Сланова Ә., суретшісі, 2015
© «Таймас» ЖШС, көркемдеу, 2015

Барлық құқықтары қорғалған
Басылымның мүлкітік құқықтары
«Таймас» баспа үйіне тиесілі

ISBN 978–601–264–156–1

Баянғали ӘЛІМЖАНОВ
ШЫРШАДАҒЫ ШЫТЫРМАН

Редакторы **Назира Бигараева**
Суретшісі **Әсел Сланова**
Техникалық редакторы **Гүлмаржан Сәбитова**
Көркемдеп, компьютерде беттеген **Әйгерім Молдахметова**

Баспаға Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің
№ 0000082 мемлекеттік лицензиясы 2005 жылы 11 қаңтарда
берілген

Басуға 16.10.15 ж. қол қойылды. Пішімі 60x90¹/₈. Офсеттік басылыс.
Офсеттік қағаз. Әріп түрі “Arial”. Шартты баспа табағы 6,0.
Есептік баспа табағы 11,0 Таралымы 2000 дана.

“Таймас” баспа үйі” ЖШС. Алматы қаласы,
Шәріпов көшесі, 90-үй, 206-офис. Факс: 295-27-21, тел.: 295-27-20

ISBN 978-601-264-156-1

9 786012 641561

